

Japán császárok a XX. században

Japán a világ egyetlen császársága. De mégis mi a funkciója a jelenlegi japán császárnak, és miben különbözik elődeitől? Milyen változásokon esett át a császárság rendszere? Mik voltak a császári család életét meghatározó legfontosabb események a XX. században? Többek között ezekre a kérdésekre keressük most a választ.

A japán császárság rendszere több tekintetben is egyedülálló a világon. Egyrésről ma a világon a japán uralkodó az egyetlen, akit a császári címmel ruháztak fel, másrésről pedig a japán császári család birtokolja a világon a leg-hosszabb ideje folyamatos örökléssel egy ország trónját.

Japánban a császárt *tennō*-nak nevezik, a híradásokban, mindennapi beszélgetések során pedig a *tennō heika* („őfelsége a császár”) megnevezést használják, mivel a császár nevét (pl. a jelenlegi tennō esetében az Akihito) használni nagy tiszteletlenségnek számít. Elhunyt császárokat sem szokás a keresztnévükön nevezni, mindig a posztumusz nevüket illik használni (pl. az előző tennō esetében Shōwa császár).

A XX. század előtti korok császáraitól már olvashattatok a Mondo korábbi számaiban a *Jtōri* rovatokban. Most viszont ismerkedjünk meg a múlt században 63 évig uralkodó tennōval, Shōwával, és a jelenlegi császárral!

Shōwa császár a világháború előtt és után

Shōwa* tennō Japán leghosszabb ideig uralkodó császára volt. 1901-ben született, neveltetése a császári családban megszokott rend szerint zajlott: hároméves korában elszakították szüleitől, hogy koronahercegnek járó oktatásban részesüljön. Ő volt az első koronaherceg, akit európai tanulmányútra küldtek. Apja, a beteges **Taishō** császár életének utolsó éveiben már Shōwa látta el a régensi feladatokat, majd apja halála után, 1928-ban lépett a trónra. A császár életében több történelmi szempontból jelentős esemény történt, a legfontosabb azonban mind Japán, mind pedig a császári

A fiatal Shōwa császár

A híres-hírhedt kép: Shōwa császár látogatásban MacArthur tábornoknál

Két generáció: Shōwa császár feleségével és a koronaherceg Michiko hercegnével

család számára kétségtelenül a második világháború volt.

Shōwa világháborúban játszott szerepét még ma is sok kérdés övezi. Az akkoriban hatályos Meidzsi-alkotmány ugyanis meglehetősen erős jogkörrel ruházta fel az épp regnáló tennōt. A császár isteni származású, szent és sérthetetlen volt; ő állt a hadsereg élén. A hatalommegosztás elve egyáltalán nem érvényesült, a törvényhozás, igazságszolgáltatás, végrehajtás mind a tennō kezében összpontosult. Mindezek miatt a második világháború lezárását követően sokan háborús bűnösnek tekintettek Shōwára, mondván, ő állt a háború során elkövetett szörnyűségek mögött. Felelősége ma is vitatott, mivel bár az alkotmány alapján a császár szinte korlátlan hatalmú uralkodónak tűnhet, a végső döntés valójában legtöbbször a befolyásos politikai és katonai elit kezében volt.

A világháborút követően tehát nemcsak Shōwa, de az egész tennōrendszer jövője bizonytalanná vált. A győztes hatalmak közül többen úgy vélték, Japánt csak a császárság felszámolásával lehet demokratizálni. **MacArthur** tábornok, a Japánt megszálló amerikai seregek parancsnoka azonban másképp gondolkodott. Úgy vélte, hogy a tennō-rendszer eltörlése oly mértékben sokkolná a japán népet, hogy a kívánnal

épp ellentétes hatást érnének el vele, és esetleg a kommunizmus felé löknék a háborúban legyőzött országot.

1945. szeptember 27-én Shōwa császár személyesen kereste fel MacArthurt (a történelemben ilyenre ez ideig nem volt példa). Hogy miről tárgyalhattak, még ma sem tudni pontosan. A császár talán magára vállalta a háborús felelősséget, esetleg kritikával illette a háború idején befolyásos politikusokat, vagy egyszerűen a császárság rendszeréről esett szó? Egy biztos: Shōwát nem ítélték el háborús bűnösnek, és a tennō-rendszer is fennmaradt, de az 1947-ben hatályba lépő új alkotmány jelentősen megnyírta a császár jogköreit. 1946-os rádióbeszédében Shōwa „lemondott” isteni származásáról, az új alkotmány alapján pedig az uralkodóból a nemzet egységét jelképező szimbólum lett, akinek politikai jogköre a nullával egyenlő. A korok változását Shōwa császár is elismerte: a világháborút követően többször mutatkozott a nyilvánosság előtt, diplomáciai feladatokat látott el, külföldi utakon képviselte hazáját, de a politikába nem szólt bele.

A jelenlegi tennō heika – a modern császári család

A jelenlegi, 125. tennō (keresztnévén **Akihito**) 1989-ben, Shōwa halálát követően lépett a trónra. Fiatalkora elődeitől sok mindenben eltért, ő például már közemberekkel járhatott egy iskolába. Házasságával is szakított a hagyományokkal: 1959-ben egy polgári származású lányt, **Shōda Michikót** vette feleségül. A frigyet felkapta

A császári pár napjainkban

a média, Michikóban az emberek „a nép egyszerű leányát” fedezhették fel, akit őfelsége hétköznapi tevékenysége, sportolás közben, a tenispályán ismert meg. A hercegné egy csapásra népszerű lett: ez volt az ún. „micchi-boom” kezdete.

Michiko hercegné gyökeres változást hozott a gyereknevelés császári hagyományaiba is: ragaszkodott hozzá, hogy ők nevelhessék gyermekeiket, így az eddigiektől eltérően a két herceg és a hercegnő a szüleivel nőhetett fel.

A császári családban a 2000-es évek elején a trónöröklés kérdése volt a leginkább aggasztó probléma, ugyanis sem **Naruhito** koronahercegnek, sem öccsének, **Akishino** hercegnek nem született fiúörökös. Már az alkotmánymódosítás is terítékre került (mellyel a nő ágra, így Naruhito lánygyermekére is kiterjesztették volna a trónöröklést), amikor végül 2006-ban Akishino hercegnek fia született, a kis **Hisahito**, így a probléma lekerült a napirendről. Egy másik fontos esemény **Sayako** hercegnének, a császári pár egyetlen lányának 2005-ös esküvője volt: mivel közemberhez ment hozzá, elvesztette rangját, és el kellett hagynia a palotát.

Politikamentesség és társadalmi szerepvállalás

A második világháborús vereség után született új alkotmány természetesen a jelenlegi tennōra is vonatkozik. A japán államot és a japán nép egységét megtestesítő szimbólumként áll az ország élén, megnyitja az országgyűlés üléseit, diplomáciai feladatokat lát el, fogadásokon jelenik meg, más országok közjogi méltóságával találkozhat. A médiában ritkán mutatott (talán az állam és az egyház elválasztásának problémája miatt) másik fontos feladata a különböző színtő rituálék bemutatása. Szabadidejében a közemberekhez hasonlóan tévét néz, feleségével sétál a császári palota udvarán, vagy éppen halbiológiai kutatásokat folytat: szakterülete a gébfélék. Mivel a tennō a politikába nem szólhat bele, 2013 novem-

A császári család. Minden tekintet a régóta várt fiúörökre szegeződik

berében nagy botrányt kavart a színészből és showmanból parlamenti képviselővé lett, atomenergia-ellenességéről ismert **Yamamoto Tarō** cselekedete. Yamamoto egy a császári pár által rendezett fogadásra egy levelet nyújtott át az uralkodónak, melyben a fukusimai helyzetről szerette volna tájékoztatni a császárt. A levél átadásával azonban (amellet, hogy az udvari etikett alapján ez egy szörnyen udvariatlan gesztus) egyesek szerint a képviselő megpróbálta a császárt bevonni a politikába. Yamamoto magánakcióját bal- és jobboldali pártoktól kezdve **Kitano Takeshi** filmrendezőn át számos ismert személyiség is elítélte.

Elődeitől eltérően a jelenlegi császár gyakran fejt ki véleményét társadalmi problémákkal kapcsolatban, sőt, országa múltbéli bűneivel kapcsolatosan is, így például 1992 őszén Kínában tett látogatása során elítélte a XX. század folyamán Kína ellen elkövetett tetteket. 1993-ban második japán császárként Európába utazott, és ő volt az első japán uralkodó, aki hazánkba is ellátogatott (2002-ben). 2011-ben, a nagy kelet-japán földrengést és szökőárt követően televíziós üzenetben szólt népéhez (ez idáig példátlan eseménynek számított), majd a császárnéval együtt ellátogatott a katasztrófa sújtotta területekre, és személyesen is beszélt a károsultakkal, kitarásra biztatva őket. 2012-es születésnapjára beszédében az elöregedő társadalom problémái feletti aggodalmát fejtette ki, 2013-ban, nyolcvanadik születésnapján pedig hitvesét, a császárnét méltatta, amiért mindig mellette állt, jóban-rosszban egyaránt.

Yamamoto Tarō levelet nyújt át a tennōnak. Figyeljük meg, ahogy a császárné finoman megfogja férje könyökét, így jelezve neki, hogy nem volna szabad átvennie a levelet

A császári pár látogatása a 2011-es szökőár károsultjainál

A császári pár 2002-es magyarországi látogatása

A japán császárság rendszere tehát a XX. században gyökeres változásokon ment keresztül. A tennō már nem isten, csupán szimbólum. Az viszont, hogy a XXI. században mi lesz a tennōrendszer sorsa, az a jövő zenéje...

Hornos Dániel

Válaszd a Japánspecialista utazásait és fedezd fel Tokió anime arcát!

Ghibli Anime Múzeum

Félnapos program 3.600 Ft/fő-től

Tölts el egy délutánt a Ghibli Múzeumban, Miyazaki Hayao anime birodalmában!

Robot show vacsorával

Esti program 11.250 Ft/fő-től

Tölts egy felejthetetlen estét Kabukicho negyedében, villódzó fények, pörgő zene, izgalmas táncosok és persze robotok társaságában!”

Otaku-Anime Kaland Tokióban

6 napos utazás 192.900 Ft/fő-től

Ismerd meg a Japánban egyre terjedő “Otaku-kultúrát” és az animék világát, miközben felfedezed a japán fővárost!